

եալք և ուսանողք կրնան համարուիլ : Այս վերոյ գրեալ սոյմաններէն դուքս ըստ վճույց Սուրբ Գրոց և ըստ հաւատոյ ողջամիտ վարդապետաց՝ ոչ ճշմարիտ Քրիստոնեայ կոչ և ոչ Աստուծոյ որդի :

Ապա ուրեմն ամեն Քրիստոնեայ իւր կողմեւ օրէն պէտք է աշխատի իւր երկնաւոր Հօր արժանի որդի լինելու, հաւատովք, հնազանդութեամբ և սրբութեամբ, «Որպէս զի տեսնեն մարդիկ նոցա բարի գործքերը և փառաւորեն նոցա երկնաւոր Հայրը» :

Մ Ա Հ Ա Գ Ո Յ Ժ

Մահն անհրաժեշտ է մահկանացուաց համար, այն որ կը ծնի, պէտք է մեռնի : Բայց մահուամբ մեզմէ բաժնուողը բնական ցաւ մի կ'առթէ մեր սրտին : այս ցաւն այնքան սաստիկ, այնքան դժուարակիր կը լինի՝ որքան հանգուցեալը արժանիք կ'ունենայ և ընտիր բարեմասնութեամբք զարդարուած կը լինի :

Ամսոյս վերջերը դուժեցին լուսաւորք վեմաւոր Պալեան Յակոբ պէյի կողակից նազըրուհի Բեմպէ տիկնոջ տարաժամ մահը, իցաւ սրտի Պալեան և Պարտիզպանեան գերդաստանաց : Այսպիսի վշտառիթ զրկանաց համար զգայուն սրտերն չեն կարող չը ցաւիլ . քանզի հանգուցեցին գովելի ցիրքերէն եւ անզուգական բարեմասնութիւններէն :

զրկուած կը լինի թէ ազգը և թէ նորին պայծառափայլ գերդաստանը, զոր կանք մի, որ նկատմամբ ենթակային անդարմանելի է :

Սակայն քրիստոնէան կրօնը որ ամեն այսպիսի պարագաներու մէջ հաւատացելոց վերոյ իւր հօր ազդեցութիւնը կ'ընէ, անշուշտ պէտք է դարմանէ Քրիստոնեայ սգաւորին սրտին վիշտը, որ յիշելով հանգուցելոյն առաքինութիւնները և գովելի վարուցանքնութիւնը, ապահով կը լինի իւր սիրելեցն յաւիտենական հանգստեան վերայ և այնպէս մխիթարութիւն կը զգայ իւր հոգւոյն մէջ, զոր չէ կարող տալ աշխարհը :

Ջերմեռանդն սրտով կը մաղթեմք և մեք որ Սուրբ Հոգին Աստուած հաւնի յօգնութիւն և մխիթարէ թէ հանգուցելոյն ամուսին վեմ, Յակոբ պէյն և թէ հայրը՝ Աւետիս աղա Պարտիզպանեան իրենց դառն տրտմութենէն և հանգուցելոյն շնորհէ յաւիտենական հանգիստ յերկնից արքայութեանն՝ իխորանս սրբոց :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Մէկ քանի ամիս առաջ Իշխիանան Ռէմէյի հարուստ Յոյն վաճառական մը Տաճիկ գիւղացիէ մը առնելէն ուղած ժամանակ՝ պարտադանը պարտքը չը վճարէլէ ի գառ, տեղոյս Կառավարութեան կը դիմէ ըսելով թէ՝ յիշեալ Յոյն վաճառականը կրօնքիս հայհոյեց . իսկոյն Կառավարութեան հրամանաւ հոս բերուեցաւ : Դատախազն Տաճիկ վկայներով կը հաստատէր, իսկ վաճառականը բողբոլին կը մերժէր, Կառավարիչը զինքն հոս բանտարկելով կուգէր գտնել վարչիչը, բայց ամսոյս մէկին Պօլսէն եկած հեռագիր մը կը հրամայէր ի Տիգրանակերտ երեք տարի քարտէր թրթալ ուստի երկու օրէն յետոյ մեկնեցաւ :

— Ամսոյս մէկին Պօլսէն եկած հե-

ռազիր մը՝ տեղոյս Կառավարին Պօլիս երթալ կը հրամայէր. նորին վեհմեծ թիւ տեղւոյս Գատաւորը փոխանորդ կար գելով, ամսոյս 3 ին Յուլիէ՝ և 4 ին Աւրտորիական շոգենաւով դէպ ՚ի Պօլիս մեկնեցաւ Պերուժի ճանապարհաւ։ 6 ին Պերուժ հասնելով, կրկին հեռագիր մը կ'ընդունի, որով ետ դառնալ կը հրամայուէր. ուստի վսեմ, Կառավարիչ իւ պաշտօնատեղին դարձաւ ցամաքային ճանապարհորդութեամբ։ Սոյն միջոցին Ագրի (Ա.բ.բեա) հանդիպելով հանգուցեալ Ապտալահ Փաշայի դստեր հետ 16 ին քաղաքս հասաւ, և 22 ին գիշերը նոյն օրիորդին հետ ամուսնացաւ։

— Ամսոյս 18 ին այս տեղէն մեկնեցաւ Գաղղիոյ Հիւսսառոս պարոն էր. նէսթ Գրամբօնը վեց ամիս յԵւրոպա ճանապարհորդելու նպատակաւ. իրեն փոխանորդ կարգուեցաւ Պ. Մաթրի մոնի, որն որ յատուկ այս գործոյն հաւամար հոս եկած էր։

— Բաւական ժամանակէ ՚ի վեր արդէն կը լսուէր թէ Ուռհայի ջուրերն հետզհետէ սկսեր են նուազիլ. այժմ կ'իմանամք թէ նոյն քաղաքի մօտ գլուխուած երկու մեծ աղբիւրներն (որոց մին Տիբէլէ կ'անուանի և միւսն Սիւլէյ ման խոնարը) բոլորովին ցամաքեր են, որով նոյն աղբերց առջեւ գտնուած պարտէզներն ամայացեր են խարստ։ Նոյնպէս ալ քաղաքին մէջէն բղետալ երկու մեծամեծ և ձկալի աղբիւրներն, որոց մին կ'անուանի Հայր Աբրահամի աղբիւր և միւսն Հոսկլիս, բաւական նըւազեր են եղեր. նոյնպէս ալ քաղաքէն մէկ ժամու հեռաւորութեամբ Կարմուռն անունով Հայու գիւղի մը մէջ գտնուած երկու աղբիւրներն խիստ նուազած լինելով տեղւոյն ժողովուրդը կը նեղուին։ Սոյն ջուրց նուազելուն պատճառ կը տրուի երկար առնէն ՚ի վեր ձեան պահասութիւնը. քանզի առաջ ամեն տարի շատ ձիւն կուգայ եղեր Ուրհայի շրջակայները։

ՅՈՒՑԱԿ ԳՐՈՑ

(Շարունակութիւն և վերջ տես թիւ 9.)

2. Բ. Գր.

ՄԱՏԹԵՈՍ ՌԻՌԷԱՅԵՑԻ, գործ նախնեաց յԲ գարու. Տպ. 1869. Ժամանակագրական Պատմութիւն, որ կ'ըսկսի 951 թուականէն և կը հասնի մինչեւ 1162 թուականը կը պատմէ 210 տարուան մէջ տեղի ունեցած անցքեր, իրմէ յառաջ եղած յիշատակարաններէն բաղկելով և մանաւանդ իւր ժամանակ պատահած անցքերը, Հայրենասիրական զգացմամբ ղեղուն և սրտաշարժ կերպիւ կը խօսի Հայրենեաց կրօն տառապանաց և նահատակութեանց վրայ. 14

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՓԵՍԱՑԻՈՑ, յօրին. Պետրոս Ա. Եպիսկոպոսէ Աղմալեան Բերդումեանց, Տպ. 1850. Պօղոս Ս. Առաքելոյն առ Եփեսացիս գրած թղթոց մեկնութիւնն է պարզ և լուսաւոր ոճով. 25

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ, Ներսիսի Լամբրոնացւոյ, Տպ. 1855. Ս. Զովհաննէս Աւետարանի Յայտնութեան գրքին մեկնութիւնն է, զոր յոյն բնագրէ թարգմանած է Ս. Ներսէս Լամբրոնացին. 10

ՄԻՒԱՅԷԼԻ ԱՍՈՐԻՈՑ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, գործ յԲ գար, Տպ. 1871. Ուր բայ ՚ի ժամանակագրական պատմութենէն բովանդակած է նաև զանազան աթոռոց գաւազանագրերը, նոյնպէս և Հայոց կաթողիկոսաց շարունակութիւնը մինչեւ ց'երեսէ Շրնորհալի. 16

— Նոյն՝ ուրիշ գրչադրով բաղգատուած փոքր ինչ տարբերութեամբ առաջինէն, Տպ. 1870. 12

Յ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ, ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ, գործ նախնեաց թ. գարու. Բ. Տպ. 1869. Սոյն հատընտիր պատմութիւնը աշխարհի ստեղծումէն կ'ըսկսի, և համառօտելով մինչև իւր ժամանակը կը հասնի, իսկ իրեն ժամանակակից դէպքերը կը պատմէ մանրամասն և խիստ սրտառու կերպիւ բարգաւաճ ոճով և լի եռանդեամբ, որ այս երկրորդ անգամ ձեռագրաց հետ նորէն բաղգատուած և զլուխներու բաժնուած է. 10

ՅՈՎՍԷՓ ԳԵՂԵՑԻԿ, վկայատանութիւն մարուր գրաբար լեզուաւ. հեղինակութիւն Ս. Աթոռոց բաղմարդիւն միարան Տէր Խահակ Ծ. Վ. Տ. Գրիգորեան գաղատացի, Տպ. 1849. այն գիրքը 60 գիշերի բաժնուած է, յորս Յովսէփ իւր Առանձն ամուսնոյն հետ խօսելով կը հրահանգէ զայն յատուած պաշ-